

samen_leven

Hugo Luijten (Nieuwstadt, 1969) wil ervaren wat een verre voorvader als Duitse militair ervoer in WO1. Hij gaat dezelfde weg afleggen als soldaat Heinrich Ohlenforst uit Saeffelen deed met het Von Lützow-regiment: te voet van Aken naar Noord-Frankrijk.

Hugo Luijten maakt zelf opnamen voor de documentaire, maar wordt ook gefilmd door Ruud

Snijders.

foto Rob Oostwegel

Weg NAAR HET GRAF OVERDOEN

door Ronald Colé

Voor jou. Anders gooi ik het weg.' Dat zei de moeder van Hugo Luijten erbij toen ze hem een doosje gaf met wat oude bidprentjes en andere memorabilia. Ze wist dat zij de historicus daarmee een groot plezier deed. „Het was van haar opa, mijn overgrootvader, die al in 1938 gestorven is”. Het doosje zou de aanzet worden tot Offer 1914, een multimediaal project dat een roman, een graphic novel en een documentaire behelst. De meeste bidprentjes konden Luijten en zijn moeder thuisbrengen, maar twee Duitse, in Gotisch schrift geschreven kaartjes niet. „Mijn overgrootvader was kastelein annex kolenboer in Nieuwstadt. Een man die nooit een begrafenis bezocht omdat hij het te druk had. Maar blijkbaar waren dit inti-

mi waar hij wel tijd voor vrij had gemaakt.” Het betrof rouwkaartjes van twee Duitse militairen uit de Eerste Wereldoorlog: Heinrich Ohlenforst en Hermann Welters. „Via stamboomonderzoek kwam ik erachter dat het twee achterneven van mijn overgrootvader waren. Ik vermoed dat hij hen ooit op een bruiloft heeft ontmoet. Maar dat is een aanname. Waar je als historicus niet mee weg komt, maar als romancier wel...” Als geschiedenisleraar aan de Fontys Hogeschool in Tilburg besloot hij zijn studenten aan het werk te zetten om de weg van de twee Duitse soldaten na te gaan. Het bleek dat Welters bij het 25ste Landwehr Infanterie Regiment had gediend - bij een fort in de buurt van Metz - en aan dysenterie was overleden. Ohlenforst daarentegen was als soldaat van het Maasleger bij de verovering van Luik betrokken geweest en daarna met het Vierde leger via Luxemburg en België

naar Noord-Frankrijk getrokken, waar hij zou sneuvelen. „Het verbaasde me dat mijn studenten die route zo snel wisten, zonder ook maar één archief te hebben ingezien. Duitse instanties waaronder de Kriegsgräberfürsorge waren zeer meewerkend. Zo wisten we van Ohlenforst alleen zijn geboorte- en sterfdatum, maar geen woonplaats. Dankzij die dienst kwamen we erachter dat dit het Duitse Saeffelen was.” Luijten besloot er een roman over te schrijven waarin Ohlenforst de goeierd en Welters de slechterik speelt. „Ik heb ze allebei een even zware rol gegeven en mijn fantasie de vrije loop gelaten. Want ik wist bijvoorbeeld niet of ze uit een rijk of arm gezin stamden.”

Zich met google maps verdiepend in de route - die grofweg van het drielandpunt in Vaals naar het Noord-Franse Souain leidt -, vergaarde hij zoveel informatie dat al gauw

het idee rees daar iets meer mee te doen. „Het was alsof drie lijntjes bij elkaar kwamen. Mijn persoonlijke interesse als historicus voor de Eerste Wereldoorlog, een - weliswaar dunne - familieband met de betrokken soldaten en het feit dat ik de letterlijke tocht - ook nog eens exact honderd jaar later - kon overdoen. Zo wilde ik voor mijn

“ De meeste soldaten in WO1 waren ook maar gewone boerenjongens.

Hugo Luijten

boek weten of de plekken waarover ik schreef vlak of heuvelachtig, bebost of kaal waren. Met google streetview ontdekte ik dat een groot deel van de route onveranderd was gebleven. Dat betekende dat ik letterlijk in hun voetsporen kon treden. Als een soort pelgrimstocht.” Maandag 4 augustus gaat hij op pad om op 26 september, de honderdste sterfdag van Ohlenforst, zijn trip te beëindigen. Hij kiest bewust voor de route van Ohlenforst en niet voor die van Welters, omdat de laatste tijdens zijn diensttijd drie maanden hetzelfde fort bewaakte. „Dat is toch iets minder spannend voor een documentaire.” Van Ohlenforst daarentegen weet hij bijna tot op de meter nauwkeurig welke weg hij af heeft geleed, omdat hij het dagboek van diens regiment kocht bij een antiquariaat. Onderweg wil hij drie verhalen optekenen: 'zijn' verhaal, 'een' verhaal en 'mijn' ver-

Paspoort

Hugo Luijten is geboren op 11 november 1969 in Nieuwstadt en groeide op in Heel. Hij is docent geschiedenis aan de Fontys Hogeschool in Tilburg en woont op dit moment in Antwerpen. Twee gedachtenisprentjes van Duitse militairen uit de Eerste Wereldoorlog inspireerden hem tot het multimediaal project Offer 1914. Dit project bestaat uit een roman (nog niet uitgegeven), een graphic novel (een beeldverhaal voor volwassenen) die op dit moment in de maak is door scenarioschrijver Renot en tekenaar Ersel en een roadmovie / documentaire die dit najaar verschijnt.

➔ Meer informatie: www.hugoluijten.eu

haal. „Zijn' verhaal is het verhaal van Heinrich Ohlenforst, 'een' verhaal is wat ik onderweg opteken aan de hand van gesprekken met mensen die ik tegenkom en 'mijn' verhaal beschrijft wat dat met me doet. Hoe is het om 400 kilometer te lopen, wetende dat een verre voorvader exact diezelfde tocht heeft afgelegd? Hoe voelt het om op een heuvelrug te staan waar hij beschoten is? En hoe reageer ik als ik voor een monument voor oorlogsslachtoffers kom te staan? Met als doel een documentaire die mensen iets leert en laat ervaren.” Luijten gaat de gang van Ohlenforst exact na. De volle 400 kilometer in drie etappes van telkens ongeveer tien dagen. Dagen waarin niks gebeurde, dubbel afgelegde routes en genomen omwegen slaat hij over. Toch blijft de kalender leidend. Zo bezoekt hij 8 augustus de herdenkingsceremonie in het dorpje Mélen bij Luik, waar een eeuw geleden 108 burgers werden vermoord. Uit het regimentsboek, dat over die gebeurtenis zwijgt, blijkt dat Ohlenforst en zijn consorten daar toen wel in de buurt verbleven. „Welk regiment verantwoordelijk is geweest voor die gruwdaad is nooit duidelijk geworden. Maar het lijkt me sterk als Ohlenforst en consorten er niet minimaal van geweten hebben.” Luijten zegt nare gebeurtenissen niet uit de weg te gaan. „Ik ben ervan overtuigd dat de meesten ook maar boerenjongens waren. Uit brieven aan het thuisfront blijkt hoe opgefokt en bang die soldaten door hun leidinggevenden werden gemaakt. Dat elke boer in België over een geweer beschikte en er niet voor terug zou deinzin hen overhoop te schieten. Zo is een voorval bekend dat een gezin uitgemord werd om een dichtslaan deur: een Duitse patrouille dacht dat er op hen geschoten werd en stormde met vijf man het huis binnen.” Onderweg naar Souain zal Luijten verslag doen op YouTube. Daarnaast komt cameraman Ruud Snijders uit Montfort een keer of tien na. Luijten en Snijders' beelden worden gemonteerd tot een documentaire. Zijn tocht eindigt op 26 september op een holle weg op honderd meter afstand van Souain, waar de Fransen zich verschanst hadden om de Duitse opmars te stoppen, en waar Ohlenforst die dag sneuvelde. Of hij daar mag filmen weet hij nog niet, omdat dat stuk grond nu militair oefenterrein is. „Maar ik ga een poging wagen.”